

”Det behövs statligt stöd för att upprätthålla trafiken varje natt året runt på vissa sträckor. Ryckigheten kring nattåg är inte bra, vi behöver kunna lita på att tågen ska gå även nästa år.”

Så välkomnar vi fler turister på spåren

Fritidsresandet blir allt viktigare när vi kan se hur tjänstesor och arbetspendling minskat efter pandemin. Men vilka särskilda behov har tågturisten och varför spelar det ingen roll om tåget kommer lite sent?

Det är ingen slump att Svenska Turistföreningen bildades 1885 ungefär samtidigt som järnvägen drogs fram till Jämtlandsfjällen. Några år därefter kom Malmbanan på plats. Tågen öppnade upp nya möjligheter för turister som ville upptäcka våra norra landsändar och gör så än i dag. Förutsatt att tågen kan gå.

Nattågen behövs

Att åka med nattåg är ett fenomenalt sätt för den som vill resa längre sträckor inom eller till vårt avlånga land. När beskedet kom i augusti 2024 att nattågen året runt mellan Göteborg och Jämtland samt Västerbotten ska försvinna väckte det därför

MARIA ROS-HJELM
Generalsekreterare
Svenska Turistföreningen

Nattåget vid Abisko turiststation, med Lapporten i bakgrunden.

stor oro. Det var ett bakslag för hållbart resande – oavsett om det handlar om att upptäcka natur- och kulturmiljöer, pendla till jobbet eller besöka nära och kära. Nattåg varje natt även utanför högsäsong är dessutom viktigt för att sprida besöksstrycket.

När nattågen senast var hotade 2016 kampanjade STF för att rädda nattågen. Den gången gick det bra och utöver de 60 000 personer som skrev under vårt upprop var det också många företag, myndigheter och organisationer som slöt upp genom att lova att resa mer med nattågen i framtiden. Så har också skett. Nattågen i Sverige är i dag en mer lönsam affär än de var för några år sedan. Men fortfarande behövs statligt stöd för att upprätthålla trafiken varje natt året runt på vissa sträckor. Ryckigheten kring nattåg är inte bra, det behövs framförhållning och tillförsikt, vi behöver kunna lita på att tågen ska gå även nästa år.

Turisten vill planera sin resa i god tid

Många turister bokar sin vistelse på något av STF:s 250 boenden upp till ett år i förväg för att säkra de bästa datumerna. Det gäller särskilt populära destinationer som Österlen, Jämtlandsfjällen och Kebnekaise.

Flygbiljetter kan vi boka långt i förväg, men för den som vill ta tåget – och de är många – är det svårare.

De senaste åren har den minst sagt stökiga banarbeteplaneringen och implementeringen av nya tekniska system hos Trafikverket och tågoperatörer gjort att biljettsläppen skett mer slumpmässigt och ofta alldeles för nära inpå avgång. I extrema fall har tågbolagen kunnat släppa kvällens tågbiljetter först under avgångsdagen! Det säger sig självt att det är svårt att fylla ett sådant tåg.

Ett års framförhållning inte orimligt

För några år sedan möttes vårt krav på tågbiljetter ett år i förväg med skratt. Idag säger både Trafikverket, SJ, Vy Tåg och Snälltåget att de vill detsamma. Men för att nå dit krävs bättre banarbeteplanering med mer framförhållning och större flexibilitet från tågbolagen.

För turisten spelar det faktiskt inte så stor roll om tåget kommer fram till slutmålet 09.13 eller 09.23. Det som spelar roll är att resan inte leder till missade byten och att turisten känner en trygghet att hen kommer att komma ända fram till sitt semester mål. Det måste gå att lita på tåget.

Fritidsresandet växer i betydelse

Efter pandemin har resmönstren förändrats. Trafikanalys visar att pendlingen 2023 inte är i närheten av 2019 års nivåer, medan fritidsresandet nästan är tillbaka på samma nivå – och vissa tågbolag rapporterar till och med en ökning.

”Svenska Turistföreningen, med över 200 000 medlemmar, vill att det ska vara minst lika lätt att boka buss- och tågresor inom Sverige som att boka en flygresor mellan olika länder.”

Midnattssol över STF:s stugby i Björkliden, 18 timmars tågresa från Stockholm.

Nu när fritidsresandet utgör en större del av resandet måste detta påverka planeringen. Traditionellt har banarbeten lagts under långhelger och semestertider, när flest turister vill resa. Resonemanget att stänga av rälsen när lägst antal personer vill resa har fortfarande legitimitet, men är det självklart att påsken alltid ska innebära att Sveriges järnväg står still? Och bör Malmbanan stängas av under turistsäsongen när den är så viktig för både gods- och persontrafik?

Turisten vill ha enkelhet och begriplighet

Svenska Turistföreningen, med över 200 000 medlemmar, vill att det ska vara minst lika lätt att boka buss- och tågresor inom Sverige som att boka en flygresa mellan olika länder. Tyvärr är det inte så idag. Biljetterna släpps sent, och med flera olika bokningssystem blir det onödigt komplicerat för turisten.

För att ta tåget måste man veta när biljetterna släpps och vilket tågbolag som kör sträckan. Om biljetten köps från fel företag eller webbplats riskerar resenären böter. Reser du i länstrafiken behöver du ofta ladda ner en ny app varje gång du passerar regiongränsen. Och förresten kanske du bara räknas som pensionär på ena sidan gränsen, eller i värsta fall får du inte ha med

dig lika många barn på biljetten hem igen enligt regionernas olika regler.

Trots detta har antalet tågresenärer fördubblats de senaste 30 åren. Efterfrågan på vissa linjer, som Södra och Västra stambanorna, har nått kapacitetstaket. Turisterna vill åka tåg! Nu är det upp till oss som kan påverka järnvägens utveckling att förvalta det ansvar turisterna gett oss. Sveriges järnväg har enorm potential att bli ryggraden i hållbart turistresande. Frågan är: vart tar nattåget oss år 2050? ■

Back on Track – en europeisk kampanj för att återinsätta nattåg ner på kontinenten.

KÄLLOR

1. Resvanor i Sverige 2023. Trafikanalys 2024.
2. Järnkoll på tågresor. Trafikverket 2024.
trafikverket.se/resa-och-trafik/jarnvag/jarnkoll--fakta-om-svensk-jarnvag/jarnkoll-pa-tagresor